

**Rozvoj a inovace výuky ekologických
oborů formou komplementárního
propojení studijních programů
Univerzity Palackého a
Ostravské univerzity**

CZ.1.07/2.2.00/28.0149

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Biotopy ČR I.

Miroslav Zeidler & Marek Banaš

Katedra ekologie a životního prostředí UP
Olomouc

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Sylabus

- Základní pojmy
- Vodní toky a nádrže
- Mokřady a pobřežní vegetace
- Prameniště a rašeliniště
- Skály, sutě a jeskyně
- Alpínské bezlesí
- Sekundární trávníky a vřesoviště
- Křoviny
- Lesy
- Biotopy silně ovlivněné člověkem

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Informační zdroje

- Chytrý M., Kučera T. Kočí M. (2001): Katalog biotopů České republiky. Interpretáční příručka k evropským programům Natura 2000 a Smaragd. AOPK ČR Praha, 307 p.
- Chytrý M. (2007): Vegetace ČR. Travná a keříčková vegetace. Academia, Praha. 528 p.
- Chytrý M. (2009): Vegetace ČR. Ruderální, plevelová, skalní a suťová vegetace. Academia, Praha. 524 p.
- Míchal J., Petříček V. [eds.] (1998): Péče o chráněná území II. AOPK ČR Praha, 714 p.
- Petříček V. [ed.] et al. (1999): Péče o chráněná území I. AOPK ČR Praha, 452 p.
- Sádlo J., Storch D. (1999): Biotopy České republiky. Institut dětí a mládeže MŠMT ČR Praha, 94 p.

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

edice PLANETA ROČNÍK XIV, číslo 9/2006 Pravidla hospodaření pro typy lesních přírodních stanovišť v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000
 edice PLANETA ROČNÍK XII, číslo 10/2004 Natura 2000 a lesy "Problémy a příležitosti" (interpretační příručka Evropské komise) 2000 v České republice
 edice PLANETA ROČNÍK XII, číslo 8/2004 Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy Natura 2000

www stránky:

Ohrožení a ochrana vegetace České republiky – nelesní biotopy

<http://botany.upol.cz/atlasy/spolecenstva/index.html>

Červená kniha biotopů

<http://www.usbe.cas.cz/cervenakniha/>

NATURA 2000

<http://www.nature.cz/natura2000-design3/hp.php>

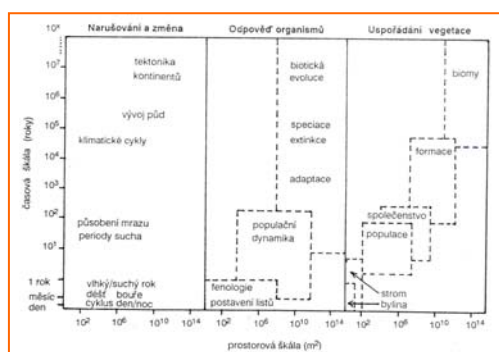
Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Co to jsou ty biotopy ?

Prostředí je proměnlivé

- změny prostorové
- změny časové
- změny směrové

Kombinace faktorů prostředí → mozaika

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Kombinací není nekonečně mnoho

- **mozaiky se mohou opakovat**
- **motivy (pattern)**

Hranice

- skokové
- plynulé (spojité)

Investice do rozvoje vzdělávání

Z hlediska organismů: za biotop lze odvodit pouze z nároků organismu, nikdy to nevíme předem.

- např. *kolik stromů lze již považovat za les či lesní biotop??*

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Co určuje druhové složení biotopu ?

- **prostředí** (lokální faktory: stres, disturbance, konkurence)
- **kontext** (druh se musí na dané místo dostat, historie nejen místa ale celé širší oblasti)
- **čas** (sukcesní stadium)
→ diverzita

Biotopy jsou různě ekologicky extrémní

- některý faktor omezuje život většiny druhů → příležitost pro specializované druhy
- biotopy mezické – ekologické faktory středních hodnot

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

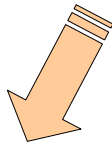
Specifika ČR

Nemáme:

- výrazná pohoří
- výrazné nížiny
- extrémní klimatické podmínky (mezické klima)

+ dlouhodobé působení člověka

- nevíme co je přirozené (asi nic)
- nevíme co je ovlivněné / změněné vlivem člověka (asi všechno)

není se čím chlubit!
(???)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

ČR je „něco mezi“ aneb biogeografie

oproti ostatním oblastem spíše něco chybí

mírně kontinentální a chladná oblast, glaciální sedimenty

polonská

kar

přesah Karpat, břidlice, pískovce (= flyš), druhově bohaté louky a lesy

teplé a suché nížiny Maďarska, jílovité a hlinité sedimenty, černozem, teplo, rychlý nástup jara, stepní druhy, slaniska, lužní lesy

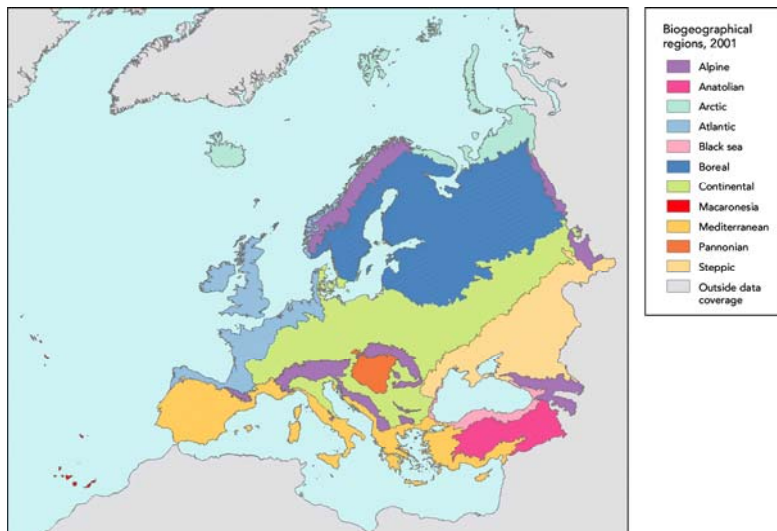
• Biogeografická hranice
• Ocean. vs. kontinent. klima
• Historická hranice zalednění

Investice do rozvoje vzdělávání

→ **Křižovatka migrujících organismů**

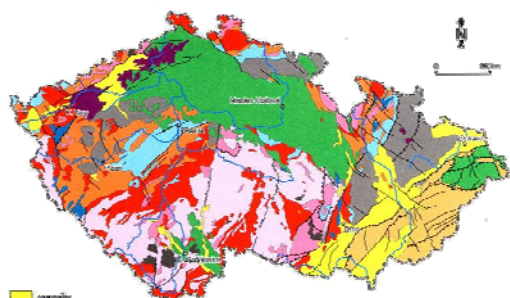
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Biogeografické oblasti

Investice do rozvoje vzdělávání

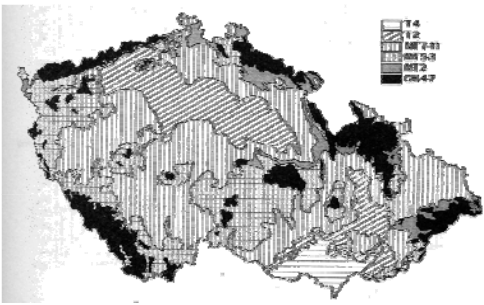
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

žlutá	zelená	červená	šedá
oranžová	modrá	černá	světle šedá
světle modrá	tmavě modrá	černá	šedá
světle zelená	světle žlutá	světle modrá	světle šedá

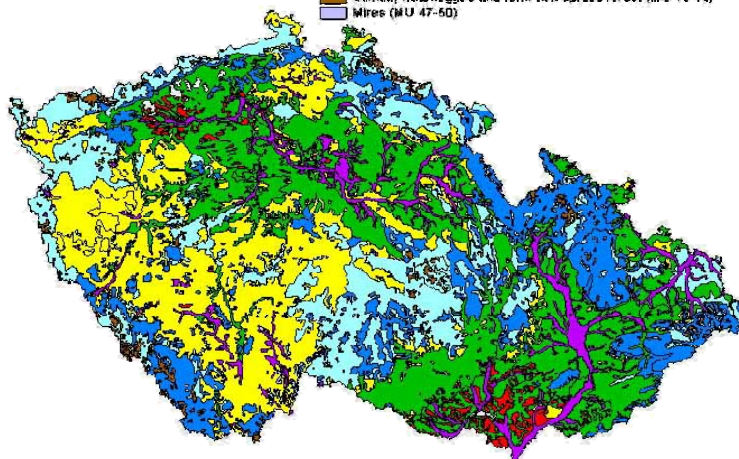
Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

- Glaciální relikt
- Archeofyty
- Neofyty
- Invazní druhy

- Alluvial woodlands (Mapping units 1-6)
- Oak-hornbeam oak-lime woodlands (MU 7-12)
- Herb-rich beech and silver fir and calcicolous beech woodlands (MU 14-21)
- Acidophilous beech and fir woodlands (MU 24-27)
- Thermophilous oak woodlands (MU 28-35)
- Acidophilous oak woodlands (MU 36-39)
- Climax, waldstogge d and form-rich spruce forest (MU 43-45)
- Mires (MU 47-50)

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

... a pak přišla NATURA 2000

- soustava chráněných území,
- státy Evropské unie povinny vytvářet
  - směrnice č. 92/43/EEC o ochraně přírodních "stanovišť", volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin z roku 1992
  - EVL (SCI – Sites of Community Importance)
- návrh na začlenění asi 15 % rozlohy ČR

<http://www.nature.cz/natura2000-design3/hp.php>

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Kriteria pro začlenění území do soustavy NATURA 2000

- přítomnost vybraných biotopů, uvedených ve směrnici 92/43/EEC a v usnesení výboru Bernské úmluvy
  - EU 253 typů stanovišť
  - ČR 58 typů stanovišť
- založeno na fytoocenologické klasifikaci vegetace.
- ☞ princip pro ČR nový

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Proč je princip nový?

- Již dlouho máme seznamy ohrožených druhů rostlin i živočichů, ALE ne biotopů!
- Neexistovala klasifikace pro ochranné účely!

Z čeho bylo možné vyjít?

- Fytoocenologie, geobiocenologie, lesní typologie
- fytoocenologický systém umožňuje efektivní hodnocení nelesních biotopů, je používán i v zahraničí

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

NATURA 2000

1) Zákony, směrnice, přehledy druhů a stanovišť

Legislativa Evropských společenství v oblasti územní a druhové ochrany (Směrnice 97/409/EHS, směrnice 92/42/EHS, rozhodnutí 97/266/EHS)

Zákon o ochraně přírody 114
Stanoviště přílohy I směrnice 97/409/EHS
Druhy rostlin přílohy II směrnice 97/409/EHS
Druhy živočichů přílohy II směrnice 97/409/EHS
Převod stanovišť na biotopy
Převod stanovišť na biotopy

2) Postup výběru lokalit do národního seznamu

Zadání oponentury
Postup výběru pro druhy cévnatých rostlin z přílohy II směrnice 97/409/EHS
Postup výběru pro druhy mechorostů z přílohy II směrnice 97/409/EHS
Postup výběru pro druhy živočichů z přílohy II směrnice 97/409/EHS
Postup výběru pro typy přírodních stanovišť z přílohy I směrnice 97/409/EHS
Pokyny pro navrhování přírodních komplexů do zásobníku
Vzorec pro výběr lokalit do národního seznamu
Oponentní posudky

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

NATURA 2000

3) Mapování biotopů

Katalog biotopů České republiky
Dodatek Katalogu biotopů
Metodika mapování biotopů, 3. verze
Praktické a metodické poznámky k mapování biotopů
Praktické a metodické poznámky
Redukované verze červeného seznamu
Databázový program pro zpracování výsledků mapování biotopů

4) Management

Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy NATURA 2000
Rámcové zásady lesního hospodaření pro typy přírodních stanovišť v územích soustavy NATURA 2000 v ČR

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Kde vzít příručku ?

- Moravec J., Balátová-Tuláčková E., Hadač E., Hejný S., Jeník J., Kolbek J., Kopecký K., Krahulec F., Kropáč Z., Neuhäusl R., Rybníček K. & Vicherek J. (1983): **Rostlinná společenstva České socialistické republiky a jejich ohrožení**. *Severočes. Přír.*, příl. 1983/1: 1–110.
- Moravec J., Balátová-Tuláčková E., Blažková D., Hadač E., Hejný S., Husák Š., Jeník J., Kolbek J., Krahulec F., Kropáč Z., Neuhäusl R., Rybníček K., Řehořek V. & Vicherek J. (1995): **Rostlinná společenstva České republiky a jejich ohrožení**. Ed. 2. *Severočes. Přír.*, příl. 1995: 1–206.

– fytoecologie, srozumitelná jen odborníkům!

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

- Mikyška R. (1968): **Wälder am Rande der Ostböhmischen Tiefebene**. *Rozpr. Čs. Akad. Věd, ser. math.-natur.*, 78/4: 1–122.
- Moravec J., Husová M., Chytrý M. & Neuhäuslová Z. (2000): **Přehled vegetace České republiky**. Svazek 2. *Hygrofilní, mezofilní a xerofilní opadavé lesy*. Academia, Praha.
- Moravec J., Husová M., Neuhäusl R. & Neuhäuslová-Novotná Z. (1982): **Die Assoziationen mesophiler und hygrophiler Laubwälder in der Tschechischen Sozialistischen Republik**. Academia, Praha.
- Kopecký K. & Hejný S. (1992): **Ruderální společenstva bylin České republiky**. *Stud. ČSAV* 1992/1: 1–128.
- Neuhäuslová Z., Blažková D., Grulich V., Husová M., Chytrý M., Jeník J., Jirásek J., Kolbek J., Kropáč Z., Ložek V., Moravec J., Prach K., Rybníček K., Rybníčková E. & Sádlo J. (1998): **Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky**. *Textová část*. Academia, Praha.

– pouze některé typy vegetace, často lesy!

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Náprava?!

- jednoduchý klasifikační systém na základech fytoocenologické klasifikace - **fyziotypy**
- Petříček V. (ed.) (1999): **Péče o chráněná území I. Nelesní společenstva**. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- Míchal I. & Petříček V. (eds.) (1998): **Péče o chráněná území II. Lesní společenstva**. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Investice do rozvoje vzdělávání

ALE jsou tu ještě jiné požadavky! (Natura 2000 + Smaragd)

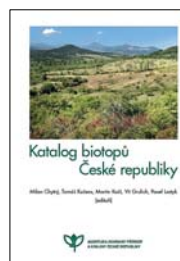
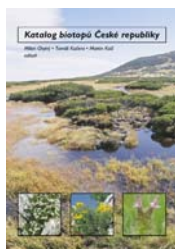
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Vznik Katalogu – používá často kompromisní řešení:

- biotopy Natura 2000 + Smaragd + ohrožené z hlediska ČR
- srozumitelný široké přírodovědně vzdělané veřejnosti (postačí znalost rostlin)
- ke koordinaci vytváření soustavy chráněných území pro začlenění soustavy, Natura 2000

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

„Biotop“ a „habitat“

Úředníci EU - konkrétní přírodního území

- směrnice 92/43/EEC - jednotky typizace přírody v angličtině termín **natural habitat** (zkráceně **habitat**) = rostlinné společenstvo v kontextu svých abiotických podmínek a s navazujícími společenstvy heterotrofních organismů.

Česká legislativa

- **natural habitat** přeložen jako **přírodní stanoviště** = obvykle soubor převážně abiotických podmínek (půda, klima aj.), v nichž se vyskytuje rostlinné společenstvo

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Co v katalogu najdeme

- Kompromisní **názvy**: srozumitelnost vs. fytoocenologická přesnost vs. oficiální názvy Natura 2000 + anglický překlad
- **Kódy** přírodního habitatu a jeho oficiální název v programu Natura 2000.
  - **Smaragd**
  - **CORINE** (Commission of European Communities 1991)
  - **Pal. Hab.** (Devillers & Devillers-Terschuren 1996).
  - **EUNIS** (<http://eunis.eea.europa.eu/habitats.jsp>)
  - **Fytoocenologie**
  - **Potenciální vegetace** (Neuhäuslová et al. 1997, 1998)
  - **Lesnická typologie** (podle ÚHÚL v Brandýse n. L. 1984)
  - **Fyziotyp.** (Petříček et al. 1999)
  - **Geobiocenologie** (Zlatník 1976)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Investice do rozvoje vzdělávání

- **Struktura a druhové složení.**
- **Ekologie** - popis ekologických faktorů utvářejících prostředí společenstva (klíma, včetně udržujícího vlivu člověka)
- **Rozšíření na území ČR**
- **Ohrožení**
- **Management**
- **Druhová kombinace**
- **Mapky rozšíření + rozloha**
  - standardní síť pro mapování středoevropské flóry a fauny
  - základem fytoocenologická databáze doplněná o další inventarizační průzkumy a údaje z literatury
(Česká národní fytoocenologická databáze
<http://www.sci.muni.cz/botany/vegsci/dbase.php?lang=cz>)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Formační skupiny

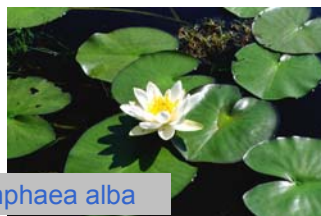
Investice do rozvoje vzdělávání

Katalog biotopů ČR	Příloha I směrnice 92/43 EHS
V vodní toky a nádrže	1. Pobřežní a halofytní stanoviště
M mokřady a pobřežní vegetace	2. Pobřežní písčité duny a vnitrozemské duny
A alpské bezlesí	3. Sladkovodní stanoviště
K křoviny	4. Vřesoviště a křoviny mírného pásu
T sekundární trávníky a vřesoviště	5. Tuholisté křoviny (matoraly)
R prameniště a rašeliniště	6. Přirozená a polopřirozená travinatá společenstva
S skály, sutě a jeskyně	7. Vrchoviště, rašeliniště a močály
L lesy	8. Skalní stanoviště a jeskyně
X biotopy silně ovlivněné nebo vytvořené člověkem	9. Lesy

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

V1 Makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod

- ponořené nebo na hladině plovoucí rostliny, kořenujících nebo nekořenujících ve dně
- trvalé vody

Nymphaea alba

submerzní vrstva: *Ceratophyllum demersum*, *C. submersum*, *Myriophyllum spicatum*, *M. verticillatum*, širokolisté i úzkolisté rdesty (např. *Potamogeton crispus*, *P. lucens*, *P. pusillus* a *P. trichoides*)

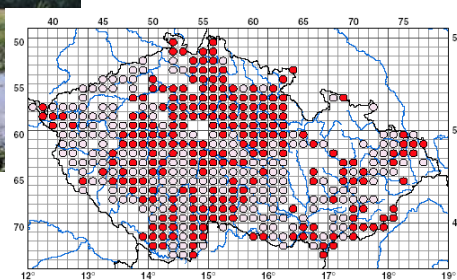
vodní hladina: rod *Lemna* a *Spirodela polyrhiza*, *Trapa natans* vzácně *Salvinia natans*. (+ *Elodea canadense*)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

- nesnáší vyschnutí vody, netvoří proto rozdílné formy v závislosti na výšce vodního sloupce

Ohrožení

- odvodňování krajiny, vodohosp. úpravy
- rybníční hosp. – odbahňování, býložravé ryby (amur), hnojení, vápnění, herbicidy, manipulace vod. hladinou
- vodní ptáci

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

V2 Makrofytní vegetace mělkých stojatých vod

- druhově chudší než V1
- vegetace jedno- až dvou(troj)-vrstevná
- většina druhů kořenuje ve dně
- obojživelné (morfologicky odlišné formy)

vrstva ponořených rostlin: lakušník (*Batrachium* spp.), hvězdoš (*Callitriche* spp.) žebatka bahenní (*Hottonia palustris*).

vrstva vzplývavých rostlin: lakušníky (např. *Batrachium aquatile*), hvězdoš a okřehkovitými rostlinami (*Lemna minor* a *Spirodela polyrhiza*) (vynošené: *Rorippa*, *Bidens*, *Persicaria*)

Investice do rozvoje vzdělávání

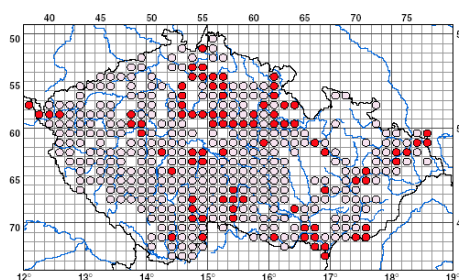
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Ekologie.

- mělké vod. nádrže v nížinách a pahorkatinách, aluviální tůně, mrtvá ramena, okraje rybníků, písčovny, příkopy a kanály
- kolísání vodní hladiny

Ohrožení shodné s V1, zameňování

Management - cíle

- nejlépe vůbec nezasahovat
- zvýšit průhlednost vody (podpora stří. a velkého zooplanktonu) – manipulace rybí obsádkou
- omezené manipulace s vodní hladinou (lekníny nesnáší opakované zimování a letnění)
- plný osvit

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

V3 Makrofytní vegetace oligotrofních jezírek a tůní

- druhově chudé tůňky, příbřeží rybníků s jednoduchou vertikální strukturou (10m², hloubka do 10cm)
- nad vodní hladinou mohou být květonosné lodyhy bublinatky nebo zevar nejmenší (*Sparganium minimum*).

převažují bublinatky (*Utricularia intermedia*, *U. minor* a *U. ochroleuca*), *Potamogeton* sp.

řídce roztroušené šachorovité (např.

Carex lasiocarpa, *C. rostrata*,

Eleocharis mamillata a

Eriophorum angustifolium)

kyselé substráty *Sphagnum* sp.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

- rašeliništní okraje oligotrofních až mírně dystrofních vodních nádrží (při pobřeží rybníků).
- voda (podle typu minerálního podloží) kyselá až neutrální.
- vyšší obsah vápníku a hořčíku a nižší obsah huminových kyselin než u *Dystrofních šlenků a jezírek (R3.3)*.

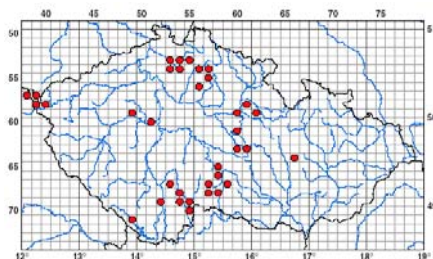
Ohrožení

Odvodnění, vyhrnování rybníků, eutrofizace vod.

Management

- nejlépe nezasahovat
- při zazemňování jednorázový zásah
- případné vytváření nových

V4 Makrofytní vegetace vodních toků

- jednovrstevné / dvouvrstevné, druhově chudé kořenující ve dně.
- rozložení závislé na síle a směru vodního proudu.
- druhové složení určuje reliéf břehu, charakter říčního koryta/ dna

horní a střední toky řek: lakušník vzplývavý (*Batrachium fluitans*), *Callitriche hamulata*, *Myriophyllum alterniflorum* a vodní mech *Fontinalis antipyretica*.

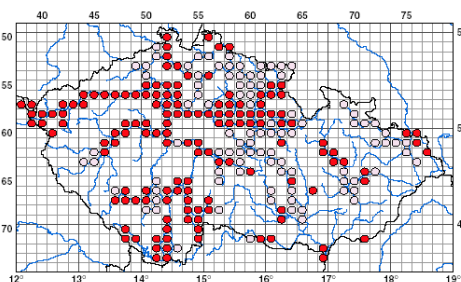
v mírně tekoucích vodách: (*Potamogeton nodosus*, *Butomus umbellatus*, *Sagittaria sagittifolia* a *Sparganium emersum*), místy vodní mor kanadský (*Elodea canadensis*)

vodní mechy a řasy

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Ohrožení

- Vodohospodářské úpravy vodních toků, eutrofizace vod
- Rychlost proudění $\approx$ teplota vody
- Vodácké aktivity (mechanické odírání)

Management

- nejlépe nezasahovat
- změny koryta k přirozenějšímu stavu

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

V5 Vegetace parožňatek (*Charales*)

- ponořená vegetace stojatých vod se stélkami makrofytních řas (*Chara*, *Nitella* a *Tolypella*)
- často tvořeny pouze jediným druhem
- vysoké porosty (1–2,5 m) i nízké porosty (2–10 cm) v hloubkách

vtroušeně cévnatě rostliny
(*Batrachium*, *Potamogeton*,
Elodea canadensis), *Fontinalis*
antipyretica

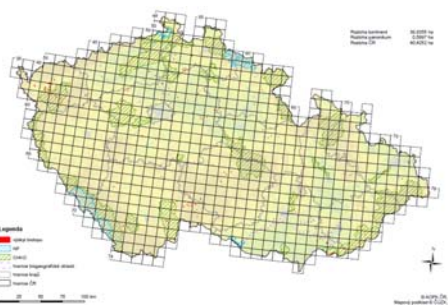
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Ekologie.

- vzácně ve stojatých až mírně tekoucích vodách (tůňe, studánky, svahové prameniště, tůňky, hlubší tišiny toků, mrtvá ramena, příkopy, zatopené lomy a pískovny)
- často počátek sukcese vodních biotopů
- hloubka vody 5 cm až 5 m

Investice do rozvoje vzdělávání

Ohrožení.

- vodohospodářské úpravy, vysoká rybí obsádka
- zvyšování trofie, vysazované kachny
- zavážení a vysoušení

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

V6 Vegetace šídlatek (*Isoetes*)

- submerzní vegetace *Isoëtes lacustris* nebo *Isoëtes echinospora*
- dna horských jezer
- výška porostů max. 20 cm.
- jen výjimečně i jiné druhy (*Juncus bulbosus*).

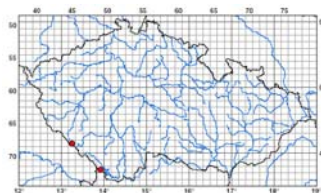
Ekologie.

- oligotrofní horská jezera s písčitým dnem
- *Isoëtes lacustris* hloubka 3–8 m (Černé j.)
- *I. echinospora* do 2 m (Plešné j.)

Ohrožení

- mechanické a chemické

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

M1 Rákosiny a vegetace vysokých ostřic

- druhově chudé porosty bahenních bylin s převahou travin
- struktura určována dominantním druhem vyššího bylinného patra
- v nížinách často znehodnocena přítomností neofytů a rumištních druhů

traviny (*Phragmites australis*,
Glyceria maxima, *Typha* sp.)

širokolisté byliny, okřehkovité

rostliny (rod *Lemna* a

Spirodela polyrrhiza) nebo

játrovky (*Riccia* a

Ricciocarpus)

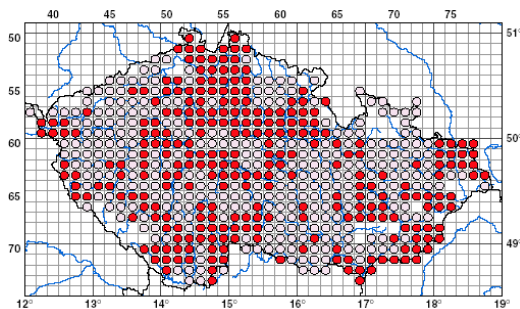
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

- mělká pobřeží rybníků, mrtvá ramena, aluviální tůně ve středně pokročilé až pokročilé fázi zazemňování, zamokřené terénní sníženiny, opuštěné pískovny a hliníky, lomová jezírka, bahnitě říční náplavy apod.
- mokřad - ekoton se změnami v prostoru a čase
- substrát dna je dobře zásobený živinami - hlinitý až jílovitý

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

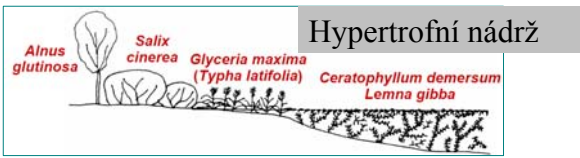
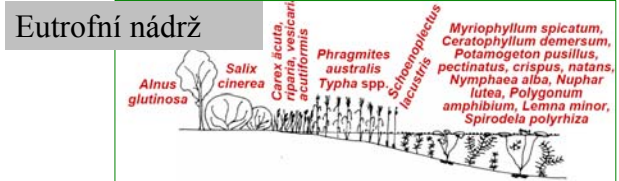
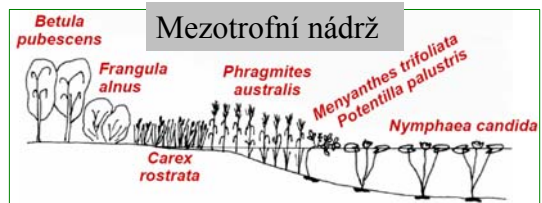
- M1.1** Rákosiny eutrofních stojatých vod
- M1.2** Slanomilné rákosiny a ostřicové porosty
- M1.3** Eutrofní vegetace bahnitých substrátů
- M1.4** Říční rákosiny
- M1.5** Pobřežní vegetace potoků
- M1.6** Mezotrofní vegetace bahnitých substrátů
- M1.7** Vegetace vysokých ostřic
- M1.8** Vápnitá slatiniště s mařicí pilovitou (*Cladium mariscus*)

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Ohrožení

- vysoušení, převod na ornou půdu, absence pravidelných povodní v záplavových oblastech, regulace vodních toků,
- intenzivní obhospodařování rybníků (kosení/vypalování rákosin, vyhrnování bahna, herbicidy)
- šíření neofytů a rumištních bylin (*Solidago* sp., *Aster lanceolatus*)

Management

- manipulace s vodní hladinou
- odstraňování náletových dřevin (*Acer negundo*, *Populus x canadensis*, *Reynoutria* sp.)
- snižování konkurence dominanty (sečení)

Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

M2 Vegetace jednoletých vlhkomilných rostlin

- různý zápoj a výška (1–20 cm) porostu
- dočasně zbavené vytrvalých rostlin
- v období klíčení charakteristických druhů dobře provlhčené (dna letněných rybníků, periodické tůně, mrtvá ramena, břehy nádrží a pískoven s kolísající výškou vodního sloupce, mechanicky narušená místa na loukách, okraje slanisek, vlhká pole a cesty)
- substrátem je písek, štěrk, jíl nebo bahno s vysokým podílem organických látek (i s vyšším obsahem solí)

drobné jednoleté traviny *Alopecurus aequalis*, *Carex bohemica*, *Coleanthus subtilis*, *Cyperus fuscus*, *Eleocharis ovata*, *Heleochoa schoenoides*, *Juncus bufonius*, *J. capitatus*

jednoleté dvouděložné *Gnaphalium uliginosum*, *Gypsophila muralis*, *Illecebrum verticillatum*, *Plantago uliginosa*, *Spergularia rubra*

druhy rákosin a vysokých ostřic *Lycopus*, *Oenanthe*, *Phalaris*, *Phragmites*, *Typha* sp.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

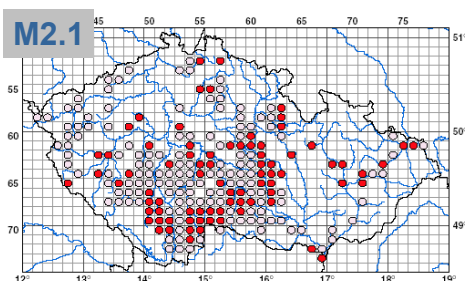

Investice do rozvoje vzdělávání

- M2.1 Vegetace letněných rybníků
- M2.2 Jednoletá vegetace vlhkých písků
- M2.3 Vegetace obnažených den teplých oblastí
- M2.4 Vegetace jednoletých slanomilných trav

Investice do rozvoje vzdělávání

Coleanthus subtilis

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Ohrožení.

- nevhodné (rybníční) hospodaření – neletnění, vápnění, hnojení
- úpravy vodních toků
- nevhodné rekultivace (pískoven)
- odvodňování

Management

- letnění rybníků (3-5letý cyklus)
- odbahnění
- vyloučení vápnění a hnojení
- omezení konkurence - narušování povrchu
- pastva

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

M Mokřady a pobřežní vegetace

Sladkovodní stanoviště

M3 vegetace vytrvalých obojživelných rostlin

- nízké druhově chudé porosty vytrvalých obojživelných bylin
- spektrum druhů závisí na délce záplavování
- nízký obsah živin

dominují *Eleocharis acicularis*, sítina cibulkatá (*Juncus bulbosus*), vzácně pobřežnice jednokvětá (*Littorella uniflora*) nebo žabníček vzplývavý (*Luronium natans*)

delší suchozemská fáze - jednoletky (např. *Eleocharis ovata* a *Gnaphalium uliginosum*)

krátká suchozem. fáze - vytrvalé bažinné byliny *Alisma plantago-aquatica* a *Sagittaria sagittifolia*, vodní makrofyta *Myriophyllum* spp., *Potamogeton*

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

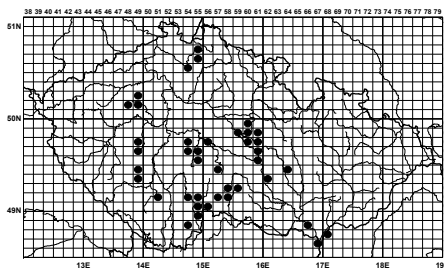

Investice do rozvoje vzdělávání

Ohrožení.

- zvyšování obsahu živin (vápnění, hnojení)
- vyhrnování rybníků
- rekreace
- dlouhodobé vyschnutí

Management

- letnění rybníků (cca 2 měsíce)
- extenzivní rybářské využívání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Investice do rozvoje vzdělávání

M6 Bahnité říční náplavy

- náplavy na dolních (i střed.) tocích řek na jemnozrnných sedimentech
- spodní část náplavu - štěrky / písky, povrch - vrstva bahna
- uvnitř aktivní části toku i v mrtvých ramenech
- podmíněn erozně-akumulační činností řek - neregulované toky

pionýrské porosty jednoletých bylin
s dominancí *Chenopodium*, *Bidens*, *Persicaria* (výška až 1,5 m),
 pokryvnost od několika málo do 100 %
 v závislosti na stáří a úživnosti náplavu
jednoleté ruderální druhy (*Amaranthus retroflexus*, *Echinochloa crus-galli*, *Helianthus annuus*, *Solanum lycopersicum*), **druhy rákosin** (*Phalaris arundinacea*, *Phragmites australis*),
obojživelné (*Alisma plantago-aquatica*, *Butomus umbellatus*, *Rorippa amphibia*)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

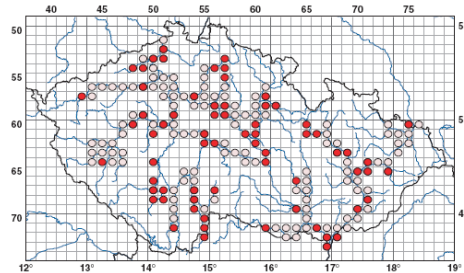
Investice do rozvoje vzdělávání

Ohrožení.

- napřimování a prohlubování toků,
- zpevňování břehů, stavba jezů a přehrad,
- šíření invazních druhů rostlin,
- znečištění vod, rekreační rybolov a koupání

Investice do rozvoje vzdělávání

Management
 asanace invazních rostl. druhů (*Acer negundo*, *Populus x canadensis*, *Reynoutria* sp., *Solidago* sp., *Helianthus tuberosus*, *Aster lanceolatus*, *Impatiens glandulifera*, *Echinocystis lobata*, *Rudbeckia* sp.)

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

M7 Bylinné lemy nížinných řek

- nitrofilní vysokobylinná vegetace v zaplavovaných nivách potoků a řek (mrtvá ramena, tůňe, příkopy, kanály)
- navazuje na pobřežní vrbové křoviny se *Salix triandra* a *Salix viminalis* nebo na rákosiny.
- vegetace úzkých lemů,
- druhotné porosty ruderalizované
- půdy vždy s vysokým obsahem dusíku

statné **byliny** (*Aristolochia clematitis*, *Carduus crispus*, *Chaerophyllum bulbosum*, *Urtica dioica*), často **chrstice** rákosovitá (*Phalaris arundinacea*), bylinné **liány** (*Calystegia sepium*, *Cucubalus baccifer*, *Cuscuta europaea*, *Fallopia dumetorum* a *Humulus lupulus*)
 nižší bylinné patro jen fragmentárně

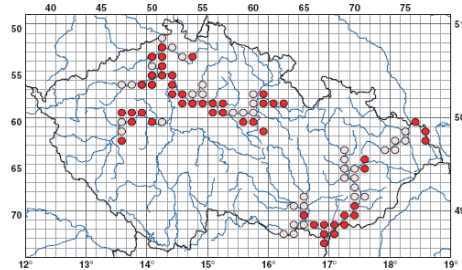
Investice do rozvoje vzdělávání

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Ohrožení

- regulace vodních toků,
- nadměrná eutrofizace (*Urtica*, *Chenopodium*, *Artemisia*, *Conium*)
- šíření invazních neofytů (*Impatiens glandulifera*, *Reynoutria* sp.)

Investice do rozvoje vzdělávání

Management

- revitalizace říčních systémů,
- omezování invazních druhů rostlin.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.